

Een lagere WIA-instroom begint op de werkvloer

Nederland verliest op de arbeidsmarkt te veel mensen aan verzuim en arbeidsongeschiktheid. De stijgende WIA-instroom raakt echte mensen: werknemers die vaak te lang hebben doorgewerkt onder hoge mentale druk en pas in beeld kwamen toen herstel al moeilijk was geworden. Dat is allereerst een groot verlies voor de werknemer zelf, maar ook voor werkgevers, voor kraptesectoren zoals zorg en onderwijs, en uiteindelijk voor Nederland als geheel.

Wanneer iemand eenmaal ziek thuis zit, blijkt duurzaam herstel vaak vele malen moeilijker. Bedrijfsartsen zien dagelijks werknemers met mentale problemen uitvallen die met betere arbeidsomstandigheden en tijdige preventie mogelijk aan het werk hadden kunnen blijven. In een samenleving die gezondheid steeds meer als een individuele verantwoordelijkheid is gaan zien, kan de reflex zijn om voor preventie naar het individu te kijken. De Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB) vindt echter dat de aanpak van mentale uitval veel meer collectief en aan de voorkant moet worden georganiseerd. Preventie is wat ons betreft een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Tegelijkertijd is uitval door mentale gezondheidsproblemen een maatschappelijk probleem dat gaat over meer dan werk alleen. Niet alle mentale uitval kan door de politiek of werkgevers worden voorkomen. Tegelijkertijd is een aanzienlijk deel wél beïnvloedbaar, ook wanneer de oorzaken deels buiten het werk liggen. De NVAB pleit daarom voor een steviger preventieve aanpak van mentale uitval, met een centrale rol voor gezonde arbeidsomstandigheden, tijdige signalering en betere toegang tot arbeids- en bedrijfsgeneeskundige expertise. Daarom doen we de volgende voorstellen op het niveau van governance, instrument, systeem en doelgroep:

1. Durf hard in te zetten op handhaving van preventie

In de praktijk zien bedrijfsartsen dat preventie vaak nog een papieren ideaal is. De scherpe handhaving op de [Wet verbetering poortwachter](#) (Wvp), versterkt door de beperkte handhaving van de [Arbeidsomstandighedenwet](#), heeft geleid tot een scheve verhouding. Er bestaat nu een te grote prikkel voor werkgevers en bedrijfsartsen om zich te richten op verzuim- en dossiervorming, wat ten koste gaat van aandacht voor structurele preventie. Daardoor blijven bestaande instrumenten binnen de Arbeidsomstandighedenwet te vaak onbenut. Het is dan ook zeer terecht dat het regeerakkoord kiest voor *"meer handhaving op preventie door de Arbeidsinspectie"*. De NVAB pleit ervoor om:

- Deze handhaving zo snel en uitgebreid mogelijk in de praktijk te brengen
- De Wvp aan te passen door preventieve interventies te integreren in de verplichte activiteiten

2. De Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) mag geen papieren tijger zijn

De RI&E en de bijbehorende arbobeleidscyclus zijn in potentie de krachtigste instrumenten om risico's voor de (mentale) gezondheid vroeg te herkennen en aan te pakken. In samenspraak met de arbo-kerndeskundigen en de bedrijfsarts moeten werkgevers voor de RI&E alle mogelijke 'stressoren', op de werkvloer in kaart brengen: werkdruk, werktempo, omgangsvormen etc. Maar ook de 'energiebronnen' die werknemers helpen de stressoren vol te houden: autonomie, verbinding met collega's en ontwikkelingsruimte. Uit de recente [Arbo in bedrijf monitor](#) van de Arbeidsinspectie blijkt helaas dat bijna de helft van de werkgevers geen kwalitatief voldoende RI&E heeft, en dat een eerdere toename in dit percentage niet doorzet. Soms is er wel een voldoende RI&E, maar wordt die onvoldoende gebruikt om het goede gesprek te voeren over wat werknemers energie kost en wat energie oplevert, bijvoorbeeld naar aanleiding van een verzuimgeval. Kortom, te vaak is de RI&E een papieren tijger. De NVAB pleit ervoor om:

- De minister samen met de Arbeidsinspectie, sociale partners en bedrijfsartsen te laten onderzoeken of het mogelijk is de RI&E te versterken en als startpunt van de arbobeleidscyclus te verbinden aan de Wvp en individuele verzuimbegeleiding

3. Van losse initiatieven naar een stevig preventiepact

Als we preventie serieus nemen moeten we het uit de sfeer halen van goedbedoelde, losse en soms vrijblijvende initiatieven. Als bedrijfsartsen zijn we blij met de recente toezegging van minister Aartsen om in te zetten op een preventiepact of preventienota. Dit pact moet wat ons betreft onderdeel zijn van een breder arbeidsmarktakkoord met werkgevers en werknemers waarin naast verschillende arbeidsmarkt kwesties de beperking van de instroom in de WIA centraal staat. De NVAB pleit er dus voor om:

- Een preventiepact of preventienota onderdeel te maken van een breder sociaal akkoord
- Middels dit pact preventie steviger te verankeren in contracten tussen werkgevers en arbodienstverleners

4. Richt specifieke aandacht op de uitval van jonge vrouwen

Als het gaat om de instroom door mentale problemen vragen [de hoge verzuimcijfers onder jonge vrouwen](#) om een gerichte aanpak. De hoge cijfers onder deze groep hangen samen met werkdruk, emotionele belasting en arbeidsomstandigheden in sectoren als zorg, onderwijs en schoonmaak. Ook grensoverschrijdend gedrag, bredere vrouwengezondheid en de verdeling van onbetaalde arbeid en zorg spelen een rol. De NVAB pleit ervoor om:

- De departementen van VWS en SZW gezamenlijk vrouwengezondheid op de werkvloer mee laten nemen in de uitwerking van de Nationale Strategie Vrouwengezondheid.

Conclusie

Een lagere WIA-instroom begint dus niet pas bij re-integratie, maar op de werkvloer: bij gezonde arbeidsomstandigheden, tijdige signalering en echte ruimte voor preventie. De kracht van preventie schuilt in de optelsom van grote en vele kleine handelingen. Het vraagt om stevige handhaving, een RI&E die daadwerkelijk wordt benut, structurele afspraken met werkgevers en werknemers, en gerichte aandacht voor groepen die nu te vaak uitvallen. Bedrijfsartsen staan dagelijks dicht bij de praktijk en zien waar het misgaat, maar ook waar kansen liggen. De NVAB denkt daarom graag mee over een aanpak die voorkomt dat mensen eerst ziek moeten worden voordat zij de juiste ondersteuning krijgen.

De Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB) vertegenwoordigt ruim 2.200 bedrijfsartsen en artsen in opleiding tot bedrijfsarts. Wij vinden dat niemand die nog kan en wil werken, door ziekte aan de kant mag komen te staan. Daarvoor is een omslag nodig: van reageren op verzuim naar voorkomen van uitval.